

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 19/2013 vp

Hallituksen vuosikertomus 2012

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2013 lähettänyt hallituksen vuosikertomuksen vuodelta 2012 (K 13/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevilta osilta ulkoasiainvaliokuntaan sekä samalla määrännyt, että muiden erikoisvaliokuntien on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Tiina Astola ja lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö
- hallitussihteeri Heidi Manns-Haatanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Pia Andersson, Rikosseuraamuslaitoksen keskusyksikkö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- hallitusneuvos Ismo Tuominen ja neuvotteleva virkamies Mika Paavilainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakivaliokunta on käsitellyt hallituksen vuosikertomukseen sisältyvät valiokunnan ehdotuksesta hyväksytyt eduskunnan lausumat. Lausumista 15 koskee oikeusministeriön hallinnon alaa ja kolme sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alaa.

Poistettavat lausumat

Valiokunta katsoo, että seuraavien lausumien johdosta suoritettavat toimenpiteet ovat riittäviä tai lausumat ovat muutoin käyneet tarpeettomiksi:

- *Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka*
HE 57/2000 vp

Hallituksen esityksen HE 57/2000 vp yhteydessä eduskunta edellytti selvitettäväksi, voi-

daanko Helsingissä ja muualla maassa sijaitsevien tuomioistuimien juttujakaumia tasapainottaa siten, että eri syistä yhteen tuomioistuimeen sijoitettuja asiaryhmiä siirretään käsiteltäviksi muualla kuin Helsingissä sijaitseviin tuomioistuimiin. Vuosikertomuksessa on käsitelty muun muassa hovioikeuksien tuomiopiirimuutoksia, oikeusministeriön aloitteita eri asiaryhmien hajauttamiseksi alueellisiin hallinto-oikeuksiin sekä hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistusta.

Valiokunta toteaa, että tuomioistuinten välisiä juttujakaumia on pyritty tasapainottamaan eri keinoin useissa yhteyksissä, viimeksi hovi- ja hallinto-oikeusverkostoa uudistettaessa (HE 153/2012 vp). Valiokunta katsookin, että lausuma voidaan tässä yhteydessä poistaa.

Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että juttukaumien tasapainottamiseen haetaan ratkaisuja jatkossakin.

- *Perintätoimeksiantojen rajoitukset*
HE 21/2004 vp
- *Ulosottoviranomaiselle tehtävät ilmoitukset ja ulosoton asiamieskielto*
HE 83/2006 vp, lausuma 2

Saatavien perinnästä annettua lakia muutettaessa (HE 21/2004 vp) eduskunta edellytti, että hallitus selvittää perinnästä annetun lain 9 §:ään sisältyvien, perintätoimeksiantoja koskevien rajoitusten tarkoituksenmukaisuuden. Lisäksi hallituksen esityksen HE 83/2006 vp yhteydessä eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, olisiko tarkoituksenmukaista ja myös velallisen oikeusturva ja hänen maksettavikseen tulevat perintäkustannukset huomioon ottaen perusteltua sallia asiamiehen käyttäminen julkisten saatavien ulosotossa (lausuma 2). Vuosikertomuksesta ilmenee, että edellä mainittuja kysymyksiä pohdittiin oikeusministeriön maksuviivästystyöryhmässä, joka päättyi mietinnössään siihen, ettei toimeksiantorajoituksia ole perusteita poistaa eikä ulosoton asiamieskieltoon ole perusteltua tehdä muutoksia. Työryhmän mietinnön pohjalta annettiin keväällä 2012 hallituksen esitys (HE 57/2012 vp), jossa ehdotettua ratkaisua ei eduskuntakäsittelyssä muutettu. Lausumat voidaan näin ollen poistaa.

- *Terrorismin ennaltaehkäisy*
HE 81/2007 vp

Eduskunta edellytti vuonna 2007, että hallitus selvittää, ovatko rikoslainsäädäntöön sisältyvät valmistelutyyppejä tekoja koskevat rangaistussäännökset johdonmukaisia ja vastaavatko ne riittävästi vakavien rikosten torjunnan asettamia vaatimuksia. Hallitus antoi syksyllä 2012 eduskunnalle hallituksen esityksen (HE 141/2012 vp) eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisoimisesta, ja esityksen käsittely eduskunnassa on päättynyt keväällä 2013. Lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

- *Viestintärauha*
HE 232/2008 vp

Eduskunta edellytti vuonna 2009, että oikeusministeriö yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden ja muiden toimijoiden kanssa laatii vaalikauden loppuun mennessä kokonaisvaltaisen selvityksen oikeussuojakeinoista modernilla viestintäteknologialla toteutettavaa yksityiseen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan sekä ryhtyy arvioinnin perusteella tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin. Hallitus antoi keväällä 2013 eduskunnalle hallituksen esityksen (HE 19/2013 vp), jossa muuan muassa ehdotettiin, että rikoslakiin lisätään uusi viestintärauhan rikkomista koskeva rangaistussäännös. Esityksen käsittely eduskunnassa on päättynyt syksyllä 2013. Lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

- *Valvontarangaistuksen täytäntöönpano*
HE 17/2010 vp

Vastauksessaan hallituksen esitykseen HE 17/2010 vp eduskunta edellytti, että valvontarangaistuksen käyttönotolla ei aiheuteta kunnille lisäkustannuksia (lausuma 1). Vuosikertomuksen mukaan kunnille ei ole aiheutunut valvontarangaistuksen täytäntöönpanosta lisäkustannuksia. Lausuma voidaan siten poistaa. Lisäksi eduskunta edellytti, että oikeusministeriö antaa lakivaliokunnalle selvityksen valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevan lainsäädännön toimeenpanosta kahden vuoden kuluessa lainsäädännön voimaan tulosta (lausuma 2). Oikeusministeriö on vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä antanut lakivaliokunnalle edellä tarkoitetun selvityksen. Selvityksessä käsitellään muun muassa täytäntöönpanojen valvontarangaistusten määriä ja sitä, kuinka suuri osa valvontarangaistusta suorittavista suorittaa kyseisen rangaistuksen loppuun. Lisäksi käsitellään muun muassa sitä, millaisista rikoksista valvontarangaistusta suorittavat on tuomittu. Selvityksestä ilmenee myös, että valvontarangaistuksen käytössä on suuria alueellisia eroja. Oikeusministeriössä valmistellaankin tutkimushanketta yhdyskuntaseuraamusten käytöstä ja niiden alueellisista eroista. Lisäksi selvityksessä käsitellään sähköisen valvonnan käyttöönottoa avolaitoksissa ja tästä saatuja kokemuksia.

Saamaansa selvitykseen viitaten valiokunta katsoo, ettei lausuma anna enää aihetta toimenpiteisiin. Koska valvontarangaistusta koskeva lainsäädäntö on ollut voimassa verraten vähän aikaa, valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että oikeusministeriö jatkossakin seuraa valvontarangaistuksen toimeenpanoa ja muun muassa selvittää tarkemmin valvontarangaistuksen käytössä olevia alueellisia eroja.

— *Prostituoiduille järjestettävät tukitoimet*
HE 221/2005 vp

Hallituksen esityksen HE 221/2005 vp yhteydessä eduskunta edellytti, että prostituoitujen käytettäviksi järjestetään riittävästi sellaisia tukitoimia, joilla edistetään heidän mahdollisuuksiaan irtautua prostituutiosta ja siirtyä työelämän piiriin. Vuosikertomuksessa on kuvattu ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää. Valiokunta on kuitenkin aiemmin korostanut sitä, ettei puheena olevassa lausumassa ole kysymys ainoastaan ihmiskaupan uhreista, vaan prostituoiduista yleensä ja että valiokunta on pitänyt aiheellisena, että erikseen arvioidaan, tulisiko Suomessa kotikunnan omaaville prostituoiduille järjestää joitain erityisiä, juuri tälle ryhmälle suunnattuja tukitoimia (ks. LaVL 9/2007 vp, LaVL 11/2008 vp, LaVL 11/2009 vp ja LaVL 8/2012 vp).

Valiokunta on vuosikertomuksen yhteydessä kuullut asiasta sosiaali- ja terveysministeriötä sekä työ- ja elinkeinoministeriötä. Sosiaali- ja terveysministeriö on korostanut, ettei sosiaali- ja terveydenhuollolla ole yksin roolia prostituutioon puuttumisessa, vaan prostituutiosta irtautumisesta auttaminen edellyttää yhteistyötä eri toimijatahojen kanssa ja hallinnonalojen yli.

Valiokunta on päätenyt siihen, että lausuma voidaan tässä vaiheessa poistaa. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että sosiaali- ja terveysministeriö yhdessä muiden asianomaisten

ministeriöiden kanssa vielä arvioisi tukitoimien järjestämisen mahdollisuuksia.

— *Alkoholimainonnan rajoitukset*
HE 84/2008 vp

Eduskunta edellytti vuonna 2009, että hallitus selvittää kevätistuntokauden 2010 loppuun mennessä 1.1.2008 voimaan tulleiden alkoholimainontarajoitusten vaikutukset sekä arvioi mielikuvamainontaa koskevien lisätoimenpiteiden tarpeen. Asiaa koskeva hallituksen esitys (HE 70/2013 vp) on annettu eduskunnalle keväällä 2013. Lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Säilytettävät lausumat

Muut lakivaliokunnan ehdotuksesta hyväksytyt lausumat ovat edelleen tarpeellisia, ja ne tulee säilyttää.

Hallituksen esityksen HE 44/2002 vp yhteydessä eduskunta edellytti muun ohella, että ennen rikoslain voimaantuloa hallitus varmistaa, että rikoslain ja mielenterveyslain säännökset mahdollistavat vaarallisten syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyjen tahdosta riippumattoman hoidon (lausuma 3). Vuosikertomuksesta ilmenee, että asiaa koskevaa hallituksen esitystä on valmisteltu viimeksi syksyllä 2011. Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman tiedon mukaan esityksen valmisteluun ei ole voitu osoittaa riittäviä valmisteluresursseja, minkä vuoksi se on viivästynyt. Aiemmin esitetyin tavoin valiokunta kiirehtii esityksen valmistelun loppuunsaattamista (ks. LaVL 7/2011 vp ja LaVL 8/2012 vp).

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

LaVL 19/2013 vp — K 13/2013 vp

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Anne Holmlund /kok	Arto Pirttilahti /kesk
vpj.	Stefan Wallin /r	Kari Tolvanen /kok
jäs.	James Hirvisaari /ml1	Ari Torniainen /kesk
	Arja Juvonen /ps	Kaj Turunen /ps
	Suna Kymäläinen /sd	Peter Östman /kd
	Aino-Kaisa Pekonen /vas	vjäs. Raimo Piirainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.